

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 1113/09

בפני : כבוד השופט א' גרוניס
כבוד השופט א' רובינשטיין
כבוד השופטת א' חיות

המערער : עו"ד אבנר כהן

נגד

המשיבים : 1. המשביר לצרכן החדש בע"מ
2. קבוצת שביט 2003 בע"מ
3. כונס הנכסים הרשמי

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
בבש"א 20449/07 שניתן ביום 22.12.2008 על ידי כבוד
הנשיא א' גורן

תאריך הישיבה : כ"א בסיון התש"ע (03.06.10)

בשם המערער : עו"ד אבנר כהן ; עו"ד אלעד עפארי

בשם המשיבים 1-2 : עו"ד רון דרור ; עו"ד אופיר מנצ'ל ; עו"ד שלי דביר

פסק-דין

השופטת א' חיות:

תמצית העובדות הצריכות לעניין

1. המשביר לצרכן ישראל בע"מ נקלעה לקשיים כלכליים במהלך שנת 2002 ובעקבות כך ניתן בבית המשפט המחוזי בתל אביב ביום 3.11.2002 צו הקפאת הליכים בעניינה ובעניינין של חברות נוספות שבבעלותה (להלן יחד: המשביר הישן). השופטת (בדימ') הגב' מרים פורת, עו"ד ד"ר ליפא מאיר ומר דוד ברודט אשר מונו כנאמנים לתקופת ההקפאה (להלן: הנאמנים), ניהלו משא ומתן עם שני משקיעים פוטנציאליים -

המשיבה 2 (להלן: שביט), וקבוצת סקאל (להלן: סקאל) - למכירת הפעילות המסחרית של המשביר הישן כ"עסק חי". בתום המשא ומתן הגישו הנאמנים לבית המשפט דו"ח אליו צירפו את הצעות סקאל ושביט ולאחר סקירה השוואתית של שתי הצעות המליצו לבית המשפט להעדיף את הצעת שביט ולאשר אותה. בהחלטתו מיום 17.2.2003 הורה בית המשפט המחוזי לוועדת הביקורת שמונתה באותו הליך להתכנס כוועדת מכרזים ולקבוע את ההצעה הטובה ביותר לרכישת הפעילות של המשביר הישן. הוועדה אשר מנתה שלושה חברים (עו"ד חיים סאמט, עו"ד ראובן בכר ועו"ד ד"ר משה דרוקר), אכן התכנסה כהוראת בית המשפט ולאחר התמחרות שקיימה בין שתי קבוצות המשקיעים המליצה להעדיף את הצעת שביט על הצעת סקאל, בציינה כי הצעת שביט עדיפה בשני היבטים: האחד נוגע לנכונותה של שביט להתקשר עם העובדים בהסכם קיבוצי, והשני נוגע לסכומי התשלום לקופת הנושים שהציעה שביט העולים על אלה שהציעה סקאל (ראו מסמך המלצת ועדת הביקורת שהוגש לבית המשפט המחוזי ביום 18.2.2003). בית המשפט המחוזי אימץ את המלצתה זו של ועדת הביקורת ובהחלטתו מיום 19.2.2003 אישר את ההתקשרות בעסקה עם שביט, בהתאם להצעת שביט שגובשה במסמך עקרונות ועל פי השינויים והתנאים שנוספו למסמך זה במסגרת ההתמחרות בפני ועדת הביקורת.

2. התשלום לקופת הנושים עליו התחייבה שביט במהלך ההתמחרות תואר בסעיף 7.2.1 להמלצת ועדת הביקורת והפך לחלק בלתי נפרד מן ההתחייבויות הכספיות החלות על שביט במסגרת העסקה, לאחר שהמלצה זו אושרה כאמור על ידי בית המשפט המחוזי. וכך נאמר בסעיף 7.2.1 להמלצת ועדת הביקורת:

"קבוצת שביט הסכימה כי התשלום לקופת הנושים לא יפחת מ-4 מליון ש"ח לשנת 2004; מ-4 מליון ש"ח לשנת 2005; ומ-5 מליון ש"ח לשנת 2006. עוד הסכימה קבוצת שביט כי למוכרת תהיה אופציה לדרוש את השלמת התשלומים לקופת הנושים ל-20 מליון ש"ח בסוף שנת 2005 או ל-24 מליון ש"ח בסוף שנת 2006 (כשלאחר תשלום ההשלמה תיפסק החובה לתשלום לקופת הנושים). כל התשלומים הנ"ל צמודים למדד 1.1.2003".

ביום 26.9.2006 ובהתאם לאופציית הפירעון המוקדם שהוקנתה למשביר הישן כמפורט לעיל, הודיע המערער שמונה כמפרק המשביר הישן (להלן: המפרק) למשיבות (שתיקראנה להלן יחד: המשביר החדש), כי הוא מבקש לממש את האופציה ודרש מהן

להעביר לקופת הנושים השלמה כדי הסך של 24 מליון ש"ח, בצירוף הפרשי הצמדה ובצירוף מע"מ. המשביר החדש סירבה להוסיף מע"מ על הסכום שנדרש וטענה כי כל ההתחייבויות הכספיות שנטלה על עצמה במסגרת הסכם הרכישה ובהן ההתחייבות הכספית הנוגעת לאופציה, כללו מע"מ.

3. נוכח עמדתה זו של המשביר החדש, הגיש המפרק לבית המשפט המחוזי ביום 24.10.2007 בקשה למתן הוראות, בה עתר לחייב את המשביר החדש לשלם לקופת הנושים של המשביר הישן את סכום המע"מ "על הסך של 24 מליון ש"ח, בהתאם לשיעורי המע"מ הרלוונטיים במועדים בהם שולמו חלקיו של הסכם האמור, כתמורה בגין רכישת המשביר הישן". בית המשפט המחוזי סבר כי מן הראוי לקבל את התייחסותם של הנאמנים ושל ועדת הביקורת לשאלה שבמחלוקת טרם שיכריע בה וכך הורה בהחלטתו מיום 23.3.2008. בתגובתם מיום 11.6.2008 ציינו חברי ועדת הביקורת כי: "לא ניתן לשחזר מהזיכרון כיום אלו דברים הוחלפו בקשר לרכיב המע"מ בהצעות המתחרות". יחד עם זאת, ראתה ועדת הביקורת לנכון לציין כי ההשוואה בין ההצעות נעשתה על ידה על אותו בסיס וללא מע"מ וכי "הסכומים שהוצעו על ידי שני הצדדים בהשוואה זו - לכאורה - לא כללו מע"מ". עוד ציינה ועדת הביקורת בתגובתה כי דובר בסכומים שיגיעו לקופת הנושים ואם תתקבל עמדת המשביר החדש הסכום שיגיע לקופה זו יהיה קטן יותר ובכך יש לגישה טעם נוסף להעדיף את עמדת המפרק. לסיכום ציינה ועדת הביקורת בסעיף 4 לתגובה כי "לפיכך, לכאורה, הסכום שבהסכם אינו כולל מע"מ" והוסיפה כי עמדתה זו מקובלת גם על הנאמנים.

החלטתו של בית המשפט המחוזי

3. בהחלטתו מיום 22.12.2008 דחה בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' הנשיא א' גורן) את הבקשה למתן הוראות שהגיש המפרק וקבע כי המשביר החדש אינה חייבת להוסיף מע"מ על סכום האופציה אותו התחייבה לשלם לקופת הנושים. בית המשפט ציין כי אין מחלוקת בין הצדדים שעניין המע"מ לא נזכר בעסקת הרכישה שאושרה כאמור ועל כן השאלה העומדת במוקד המחלוקת בין הצדדים נוגעת לפירושו של ההסכם אשר במסגרתו רכשה שביט (הפועלת כיום כמשביר החדש) את הפעילות המסחרית של המשביר הישן. בהקשר זה עמד בית המשפט על החזקה שפותחה בהלכה הפסוקה ולפיה בהיעדר הוראה אחרת בחוזה יש לראות את מחיר העסקה כמחיר הכולל את רכיב המע"מ. חזקה זו ניתנת אמנם לסתירה בהתחשב בנסיבות שבהן נערכה העסקה, ככל שניתן להסיק מהן כוונה אחרת של הצדדים, אולם בענייננו, כך סבר בית המשפט המחוזי, לא עלה בידי המפרק לסתור את החזקה. בית המשפט ער היה לכך

שבהצעת סקאל צוין במפורש שהמחירים הנקובים בה אינם כוללים מע"מ אך בהתחשב בכך שהצעת סקאל וההתמחרות שקוימה התבססו על הצעת שביט כפי שעוגנה במסמך העקרונות (ממנה נעדרה התייחסות לנושא המע"מ), נקבע כי אין להסיק מכך שגם הצעת שביט לא כללה מע"מ.

בית המשפט הוסיף וציין כי התנהלות הצדדים בישיבת ההתמחרות מלמדת על כך שבאותו שלב סברו כל הגורמים המעורבים שהסכומים המוצעים על ידי שביט כוללים מע"מ וחיזוק לכך מצא בדבריו של הנאמן, עו"ד ד"ר ליפא מאיר, במהלך הדיון בבקשת האישור. בית המשפט קבע עוד כי המלצת ועדת הביקורת תומכת אף היא בכך שסכום האופציה כולל מע"מ ולבסוף ציין בית המשפט כי חשבונית בגין אחד התשלומים ששולמו על ידי המשביר החדש לקופת הנושים מעידה אף היא שהתשלום המהווה חלק מן התמורה כלל מע"מ, וגם בכך ראה משום אינדיקציה להיותו של רכיב המע"מ כלול במחיר.

מכאן הערעור שבפנינו.

טענות הצדדים

5. המפרק טוען כי החזקה עליה נסמך בית משפט קמא ולפיה יש לראות את רכיב המע"מ כרכיב הכלול בתמורה המוסכמת באין הוראה אחרת בהסכם, נסתרה במקרה דנן. זאת בהינתן הנסיבות הטרומ חוזיות, אומד דעת הצדדים כפי שהוא עולה מן המסמכים הרלוונטיים, התכלית המסחרית והתכליות הנוספות שעמדו בבסיס קבלת ההצעה וכן הנסיבות החיצוניות של ההתמחרות אשר לגישתו מצביעים כולם על כך שיש להוסיף מע"מ כחוק לסכום האופציה. בטיעונו מדגיש המפרק כי הצעות סקאל ושביט ניתנו על בסיס אחיד ומשצוין בהצעתה של סקאל מפורשות כי על הסכומים שהציעה יש להוסיף מע"מ המסקנה המתבקשת מכך היא כי גם הסכומים שהציעה שביט לא כללו מע"מ. לגישת המפרק המסקנה לפיה המע"מ כלול בהצעת שביט היא בלתי סבירה וחותרת תחת התכלית המסחרית של העסקה והוא מציין כי המשמעות של הכללת המע"מ במחיר הנקוב של האופציה היא כי שוויה נמוך יותר ועל כן יש לתמוה מדוע לא באה בעניין זה כל התייחסות של ועדת המכרזים אשר בחרה כאמור בהצעת שביט כהצעה המועדפת. המפרק מוסיף וטוען כי הניתוח שערך בית המשפט בעניין הליך ההתמחרות ממנו הסיק כי הצעת שביט כוללת את רכיב המע"מ, אינו עולה בקנה אחד עם התגובה המפורשת שהגישה ועדת הביקורת התומכת בגישת המפרק ולה מן הראוי להעניק משקל רב בנסיבות העניין. עוד טוען המפרק כי ההצעות בהליך

ההתמחרות היו פומביות וגלויות ולכן אם סבר מי מן הצדדים שהצעתו אינה ברורה דיה חזקה עליו שהיה מבהיר זאת במסגרת אותו הליך. לבסוף טוען המפרק כי בנסיבותיה המיוחדות של העסקה אשר נקשרה במסגרת הליכי הקפאה עומדת תכלית נוספת והיא - הגדלת קופת הנושים. לגישת המפרק התעלם בית משפט קמא לחלוטין מתכלית זו והמסקנה אליה הגיע מפחיתה מן הסכומים שיתקבלו בקופת הנושים וישמשו לחלוקה ביניהם. המפרק מוסיף ומציין בהקשר זה כי במקרה דנן אין לראות במשביר הישן משום "עוסק" כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, תשל"ו-1975, באשר הוא אינו מקבל לכיסו את התקבול ואף אינו זכאי לנכותו אלא אך מחזיק בו בנאמנות עבור קבוצת הנשיה.

6. המשביר החדש טוענת מנגד כי יש לאמץ את קביעותיו ומסקנותיו של בית משפט קמא ואין להתערב בהן, בציינו כי בדין החיל בית המשפט במקרה דנן את החזקה לפיה סכום התמורה הנזכר בהסכם יראו אותו ככולל מע"מ, אלא אם כן נקבע בו אחרת. לגישתה לא הוכח אחרת במקרה דנן והנסיבות החיצוניות אשר בהן מבקש המפרק להיתלות אף הן אינן מובילות למסקנה שונה. אשר לעמדה שהציגה ועדת הביקורת מציינת המשביר החדש כי מדובר בעמדה מסוייגת ומשכך יש להעדיף את הגרסה שהציגה המשביר החדש בהקשר זה, הנתמכת בתצהירו של מר שביט, על פני השערות שהעלתה ועדת הביקורת בדיעבד מה גם שהן נוגדות דברים שנאמרו במהלך ההתמחרות על ידי מי מחבריה. המשביר החדש מוסיפה ומדגישה כי בניגוד לטענת המפרק, ההצעה המשופרת שניתנה על ידי שביט במהלך ההתמחרות ואושרה על ידי בית המשפט טובה מההצעה שניתנה על ידי סקאל באותה התמחרות, גם אם כוללים את המע"מ בגדר סכומי ההצעה של שביט.

דיון

7. הסכם יכול שימצא ביטוי במסמך שלם אחד הכולל את תניותיו כולן ויכול גם שיתגבש, מעשה מרכבה, במקבץ של מסמכים המשקפים יחדיו את מכלול תניותיו. במקרה דנן, פזורות תניותיה של עסקת הרכישה שנקשרה במסגרת הליכי הקפאה בין שביט לבין המשביר הישן, על פני כמה מסמכים אותם תיאר הנאמן ד"ר ליפא מאיר במהלך הדיון מיום 19.2.2003 (בו אושרה העסקה), באומרו:

"התוצאה הסופית היא שהצעת קבוצת שביט[]
המשופרת היא ההצעה המועדפת וכתוצאה מזה,
מה שאנחנו מבקשים...לאשר אם תתקבל
המלצתנו, את המכירה לקבוצת שביט על בסיס

מסמך העקרונות שנחתם ב-11.2.2003 בין קבוצת [ש]ביט לבין המשביר [הישן] באמצעות הממונים והמנהל המיוחד, בכפוף לתיקונים ושיפורים שהוסכם עליהם ומפורטים במסמך המלצת ועדת הביקורת ובצורה מפורטת גם בפרוטוקול שזורף כחלק מההמלצה, ויש לראות את מסמך העקרונות של מסמך שביט כמתוקן בהסכמה על בסיס התיקונים האלה".

המסמכים המגבשים את עסקת הרכישה דנן, כפי שאושרה על ידי בית המשפט המחוזי הם, אפוא, מסמך העקרונות מיום 11.2.2003; פרוטוקול ההתמחרות בפני ועדת הביקורת מיום 17.2.2003; והמלצת ועדת הביקורת מיום 18.2.2003. עיון בכל אחד מן המסמכים הללו מלמד כי אין בו התייחסות כלשהי לסוגיית המע"מ והחלטתו של בית המשפט המחוזי מיום 19.2.2003, המאשרת את עסקת הרכישה הנ"ל, אף היא אינה נדרשת לעניין זה. משכך, ונוכח "שתיקת" מסמכי החוזה בהקשר זה בדין קבע בית המשפט המחוזי כי קמה חזקה ולפיה נכלל המע"מ במחיר העסקה (ראו: ע"א 736/82 כפר חסידיים, מושב עובדים דתי בע"מ נ' אברהם, פ"ד לט(2) 490, 494-496 (1985); ע"א 6722/99 מנהל מס ערך מוסף תל-אביב נ' משכנות כלל מגדלי הים התיכון בע"מ, פ"ד נח(3) 341, 351-352 (2004); ע"א 3616/04 מגדל הזוהר בע"מ נ' מנהל מס ערך מוסף, פסקה 7 (לא פורסם, 22.12.2005); ע"א 9922/02 רשות השידור נ' שפ"מ שידורי פרסומת מאוחדים בע"מ, פסקה 7 (טרם פורסם, 22.8.2007); ע"א 4588/06 אלוניאל בע"מ נ' כונס הנכסים עו"ד שי גרנות, פסקה 6 (טרם פורסם, 30.9.2009)).

העובדה כי מדובר בעסקה אשר נקשרה במסגרת הליכי הקפאה אין בה כדי לשנות ממסקנה זו. אדרבא, ניתן לסבור כי החזקה שקבעה הפסיקה הנזכרת לעיל חלה וביתר שאת במקרים כגון אלה שכן מדובר בעסקה שאינה מתאשרת אלא לאחר שעברה את עיניהם הבוחנות של הנאמנים (ובמקרה דנן גם של ועדת הביקורת) וכן את בדיקתו של בית המשפט. משכך, אם לא ראה המוכר (המשביר הישן) באמצעות מי מאותם גורמים לכלול באיזה ממסמכי העסקה הוראה מפורשת כי אל המחיר יתווסף מע"מ, חזקה היא כי המע"מ כבר נכלל במחיר העסקה אשר פורט באותם מסמכים.

8. אכן, משנתבקשה ועדת הביקורת על ידי בית המשפט להציג בדיעבד את עמדתה במחלוקת שנפלה בהקשר זה בין המפרק ובין המשביר החדש ציינה הוועדה בסעיף 4 לנייר העמדה מיום 11.6.2008 כי "לכאורה, הסכום שבהסכם אינו כולל מע"מ". הוועדה הוסיפה וציינה כי "עמדה זו מקובלת גם על הנאמנים של האגודה", והמפרק סבור כי בית משפט קמא לא נתן משקל ראוי לעמדתה זו של ועדת הביקורת. דומני כי אין למצוא טעות בקביעתו של בית משפט קמא בהקשר זה. ראשית, מדובר כפי שציינה

בצדק המשביר החדש בעמדה מסוייגת הפותחת באמירה כי "לא ניתן לשחזר מהזיכרון כיום אלו דברים הוחלפו בקשר לרכיב המע"מ בהצעות המתחרות" ולאחר פתיח זה באות השערות מסוימות, מסויגות אף הן, תוך שימוש במונח "לכאורה" לא פחות משלוש פעמים לאורך מסמך העמדה הקצר שהוגש. שנית, העמדה שהציגה ועדת הביקורת כאמור אינה מתיישבת עם דברים שנאמרו על ידי חברי ועדת הביקורת במהלך ההתמחרות ועמד על כך בית משפט קמא.

כזכור, אחד הנושאים המרכזיים אשר סביבם סב הליך ההתמחרות היה סכום האופציה החד צדדית להקדמת התשלומים, אותה נדרשו המציעות להעניק לנאמנים וכלשון הוועדה בעמ' 2 לפרוטוקול ההתמחרות, בישיבה עם קבוצת שביט:

"נבקש שהאופציה תהיה חד צדדית לנאמנים בלבד. מבקשים שבתום 18 חודשים מ-1.1.2004 ישופר הסכום של השלמה ל-18 מליון וכן שיפור של הסכום של 24 מליון ש"ח בתום 30 חודש".

שיפור זהה לעניין סכום האופציה נדרש על ידי ועדת הביקורת במהלך ההתמחרות גם בישיבה עם קבוצת סקאל (עמ' 3 לפרוטוקול).

בעקבות כך הציעה קבוצת שביט מימוש אופציה חד צדדית על ידי הנאמנים להשלמת התמורה אחרי 18 חודשים (מ-1.1.2004) – 16 מליון ש"ח; מימוש אחרי 30 חודשים (מ-1.1.2004) – 20 מליון ש"ח. ואילו קבוצת סקאל הציעה 15 מליון ש"ח ב-15 תשלומים החל מיום 1.1.2004 בצירוף ערבות בנקאית על סך 10 מליון ש"ח וערבות נוספת של 5 מליון ש"ח (כל הסכומים צמודים למדד החל מ-1.1.2004) או, לחלופין, מליון ש"ח לחודש למשך 18 חודשים רצופים החל מ-1.1.2004, בצירוף 5 מליון ש"ח ערבות בנקאית ו-5 מליון ש"ח ערבות של חברה מקבוצת סקאל (כל הסכומים צמודים למדד החל מ-1.1.2004).

בהתייחסו לשתי ההצעות, ככל שהדבר נוגע לסוגיית האופציה, ציין באותו שלב חבר הוועדה עורך דין חיים סאמט בפני קבוצת שביט כי:

"הרעת ההצעה שלכם בשל הפחתת הסכום של האופציה הופכת את הצעתכם לפחות טובה".

חישוב מהיר מלמד כי אילו התייחסה ועדת הביקורת אל הצעתה של קבוצת שביט כהצעה שאינה כוללת מע"מ, לא יכול היה המשפט הזה להיאמר מן הטעם

הפשוט שבמקרה כזה היתה הצעת סקאל הטובה פחות (הצעת סקאל - 15 מליון ש"ח בתוך 15 חודשים לא כולל מע"מ או 18 מליון ש"ח בתוך 18 חודשים לא כולל מע"מ, לעומת הצעת שביט - 16 מליון ש"ח לאחר 18 חודשים ו-20 מליון ש"ח לאחר 30 חודשים). ההסבר היחיד לאמירתו של עורך דין סאמט המצוטטת לעיל הוא שסכומי הצעת שביט כללו מע"מ ועל כן, השוואת הסכומים על בסיס שאינו כולל מע"מ מביא את הצעת שביט ל-13.73 מליון ש"ח ו-17.16 מליון ש"ח, בהתאמה וסכומים אלה אכן נמוכים מהצעת סקאל, כפי שציין עורך דין סאמט בפני שביט. בעקבות הערתו זו של עורך דין סאמט וכפי העולה מפרוטוקול ההתמחרות שיפרה שביט את הצעתה לעניין סכום האופציה והעמידה אותה על 20 מליון ש"ח במקרה של מימוש תוך 24 חודשים ועל 24 מליון ש"ח במקרה של מימוש תוך 36 חודשים. בניגוד לטענת המפרק, הצעה משופרת זו, גם אם מביאים בחשבון את המע"מ כרכיב הכלול בה, טובה מהצעתה של סקאל, והיא ההצעה ששולבה בעסקה (בהיות פרוטוקול ההתמחרות חלק ממסמכי ההסכם, כאמור), ואושרה על ידי בית המשפט.

מהשתלשלות הדברים כפי שתוארה לעיל ברי, אפוא, כי ההצעה האחרונה שהציעה שביט לעניין סכום האופציה כללה מע"מ ומסקנה אחרת אינה מתיישבת עם מה שמשקף פרוטוקול ההתמחרות. אם לא די בכל אלה באה החשבונית מיום 31.3.2004 (שהוצאה למשביר החדש על ידי המשביר הישן בעקבות התשלום הרבעוני הראשון בסך 1,000,000 ש"ח שקדם להפעלת האופציה), וממנה עולה כי המשביר הישן התייחס לתשלום כתשלום הכולל מע"מ (על התנהגות הצדדים לאחר כריתת ההסכם ובעת קיומו כאינדיקציה לאומד דעתם ראו: בג"ץ 932/91 קרן הגימלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ נ' בית הדין הארצי לעבודה, פ"ד מו(2) 430, 437-438 (1992); ע"א 2381/06 אי.אס.אי יעוץ והכוונה בע"מ נ' מכללת פתח תקווה בע"מ, פיסקה 30 (טרם פורסם, 12.7.2010)).

9. בשל כל הטעמים המפורטים לעיל אציע לחבריי לדחות את הערעור ולחייב את המפרק לשלם למשביר החדש שכר טרחת עורך דין בערעור בסך 35,000 ש"ח.

ש ו פ ט ת

השופט א' גרוניס:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט א' רובינשטיין:

א. אפתח בכך שמסכים אני לחוות דעתה של חברתי השופטת חיות ולתוצאה אליה הגיעה.

ב. אבקש להוסיף דברים קצרים הנוגעים לצורך להקפיד בהסכמים כספיים למיניהם בעסקאות החייבות במס ערך מוסף, על התייחסות ספציפית ובהירה לנושא מס הערך המוסף. דבר זה יחסוך התדיינות מעין זו שלפנינו. הדברים נאמרים מתוך הניסיון השיפוטי, ומתוך שסיטואציה של אי בהירות עלולה לנבוע מחוסר תשומת לב.

ג. כך, למשל, עלה נושא המע"מ על השולחן השיפוטי בנושא הוצאות ושכר טרחתם של עורכי דין. אכן, תקנה 512(ג) לתקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984 (שבוטלה החל מ-17.11.10 בק"ת תשע"א 6933 מיום 18.10.10) קבעה כי לשכר טרחה יתווסף סכום השוה למע"מ המשולם עליו, אלא אם הורו בתי המשפט או הרשם אחרת. כך ציוה הדין עד לאחרונה. ואולם, אי בהירות נתעוררה כשדיבר פסק דין פלוני בלשון כוללת על הוצאות ושכר טרחה (ראו ע"א 6567/99 שטרנשיין נ' פישר (לא פורסם), החלטת הרשם (כתארו אז) שחם). בע"א 9535/04 סיעת "ביאליק 10" נ' סיעת "יש עתיד לביאליק", פ"ד ס(1) 391, 399-400, נדרש השופט גרוניס לנושא זה, ועמד על הצורך להבחין כהלכה לעניין מע"מ בין חיוב בהוצאות משפט למרכיב שכר הטרחה (לזה האחרון התווסף מע"מ על פי הדין שנהג, כאמור), והמליץ שלא להשתמש בביטוי "כולל" בהקשר של פסיקת הוצאות ושכר טרחה, דבר שיצר קושי. אף שהתקנה בוטלה וכיום נתון הנושא ליחסי הצדדים בלא מעורבות בית המשפט, הבאתי דוגמה זו כדי לציין כי ראוי לזכור את רלבנטיות נושא המע"מ בהקשרים כספיים שונים. הבהירות חשובה לא רק לעצם החיוב במע"מ, כמו בדוגמה, אלא גם - כבעניינינו - לשאלת הגורם החייב.

ד. העצה יעוצה איפוא לבעלי הסכמים ולמנסחיהם להיות מודעים לעניין זה ולקבוע מראש באופן מוסכם ובהיר, והמהדר בכך תבוא עליו ברכה.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת א' חיות.

ניתן היום, כ"ב שבט, תשע"א (27.01.2011).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט